УДК 336.22

ЛЕЩЕНКО А.В.
магістрантка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
ПЛЕТЕНЕЦЬКА С.М.
к.е.н., доцент, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Податки є необхідною ланкою економіки будь-якої держави. За допомогою податків встановлюються відносини підприємців, підприємств усіх форм власності з державою, місцевими бюджетами, банками, керівними установами. За допомогою податків регулюється зовнішньоекономічна діяльність, формується чистий дохід і прибуток підприємства.

Оподаткування доходів фізичних осіб є одним з найбільших секторів податкової системи. Механізм його оподаткування поширюється на усіх громадян держави, а тому цей податок є дієвим елементом реалізації державної соціальної політики.

Оподаткування доходів громадян регламентується Податковим кодексом України (ПК України). На сьогоднішній день ставка податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) встановлена у розмірі 18% бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих), у тому числі, але не виключно, у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами [1, ст. 167].

Важливий елемент ПДФО – суб'єкт оподаткування. ПКУкраїни визначені такі категорії платників ПДФО:

− фізична особа-резидент – отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;

− фізична особа-нерезидент – отримує доходи з джерела їх походження в Україні (крім нерезидентів, які отримують доходи в Україні безпосередньо від провадження дипломатичної чи прирівняної до неї міжнародним договором України діяльності);

− податковий агент – юридична особа, самозайнята особа, представництво нерезидента-юридичної особи, інвестор за угодою про розподіл продукції [2].

Об'єкт оподаткування ПДФО визначається залежно від статусу платника податку. Відповідно до ПК України об'єктом оподаткування резидента є:

− загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід;

− доходи з джерела їхнього походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування;

− іноземні доходи – прибутки, отримані з джерел за межами України.

Об'єктом оподаткування нерезидента є:

− загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід із джерела його походження в Україні;

– доходи з джерела їхнього походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування [3].

Відповідно до ст. 9 ПК України ПДФО належить до загальнодержавних податків [1, ст. 9] та є суттєвим джерелом формування доходів державного і місцевих бюджетів. Крім того, цей податок виконує не тільки важливу фіскальну, а й розподільчу функцію.

Так, у 2018 році до зведеного бюджету України надійшло 211,2 млрд грн ПДФО, що становить 17,9% загального обсягу зведеного бюджету. Проти 2017 року надходження податку на доходи фізичних осіб зросло майже на чверть (на 23,8% – на 40,6 млрд грн). Із загального обсягу податку на доходи фізичних осіб більше половини (65,4% – 138,2 млрд грн) надійшло до місцевого бюджету та 73,0 млрд грн – до державного бюджету [4], (рис. 1).

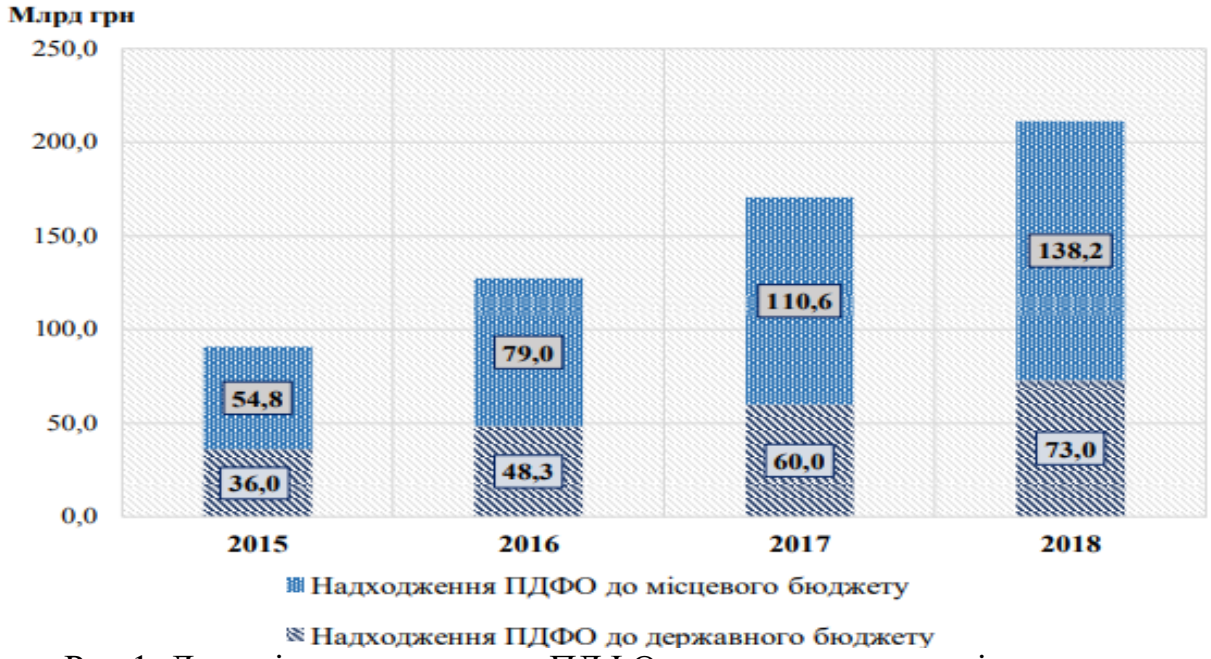

Рис.1. Динаміка надходження ПДФО до державного та місцевого бюджетів, млрд грн

На важливість ПДФО, як одного із суттєвих джерел наповнення бюджетів різних рівнів, вказує той факт, що з кожним роком зростає обсяг цього податку та його частка у зведеному бюджеті України [4] (рис. 2).

Проте, не зважаючи на важливе значення для наповнення бюджету, оподаткування ПДФО в Україні на сьогодні має низку проблем, серед яких пропоную виділяти наступні:

– не досить повна база оподаткування;

– негнучкість національної системи оподаткування та її низька ефективність;

– відсутність прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб;

– високий рівень корупції в сфері оподаткування;

– загальноприйнята практика ухилення від сплати податку на доходи фізичних осіб.

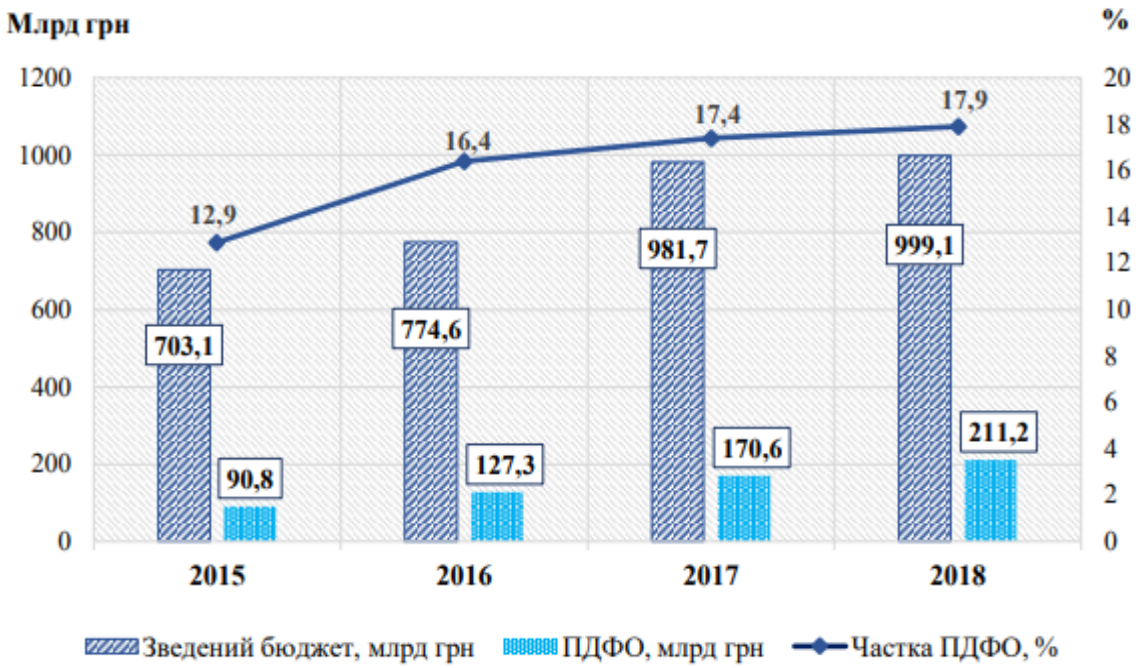

Рис.2. Динаміка зведеного бюджету України, ПДФО та частки ПДФО у зведеному бюджеті

Для їх вирішення необхідно, на моє переконання:

– розширити базу оподаткування ПДФО (передбачити можливість залучення до оподаткування всіх доходів, у тому числі тих, які виплачують із державних цільових фондів як компенсацію, відшкодування певних витрат, доходи від інтелектуальної власності);

– запровадити прогресивну шкалу оподаткування доходів;

– удосконалити пільгову політику з податку на доходи фізичних осіб;

– запровадити засоби з підвищення ефективності податкового контролю для подолання зловживань щодо ухилення від сплати податків;

– легалізувати доходи громадян від тіньової економічної діяльності;

– нарощувати податкові надходження до бюджету шляхом залучення таких резервів, як зростання доходів фізичних осіб, створення робочих місць, збільшення інвестицій в економіку;

– застосовувати комбінації податку на доходи фізичних осіб. Усі види доходів повинні мати власний механізм.

Таким чином, у податковій системі України ПДФО є одним із основних податків, який формує доходи бюджету та перерозподіляє фінансові ресурси між державою та населенням, а група платників податку на доходи фізичних осіб є найбільш чисельною.

Проте в умовах нестабільної економічної ситуації в країні, високого рівня тінізації, ухилення від сплати податків, значного розшарування доходів населення назріла нагальна потреба модернізації фінансової та податкової політики держави, зокрема, і в частині оподаткування доходів фізичних осіб. Зміни податкової системи країни в частині оподаткування доходів фізичних осіб мають одночасно враховувати економічні інтереси держави і платників

податків, а також усувати зацікавленість платників в податкових незаконних ухиляннях.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 р. Дата оновлення: 01.03.2019. URL: http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

2. Коба О.В. Оподаткування доходів фізичних осіб: закордонний та вітчизняний досвід. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Випуск 22. 2018. С.931-935.

3. Дутова Н.В. Лесік Є.С. оподаткування доходів фізичних осіб в Україні: проблема та вдосконалення на базі досвіду зарубіжних країн. Економіка і організація управління, № 1 (33) 2019. С.43-52.

4. Звіт державної фіскальної служби України за 2018 рік. URL: http:// sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf.